

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE DRIE EIKENSTRAAT TE EDEGEM (ANTWERPEN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 691

Rapport opgemaakt door: Julie Hagen en Sebastiaan Goovaerts

Kontichsesteenweg 38
2630 Aartselaar

november 2018
Dossiernr. 23677
AOE. 2018J66

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Drie Eikenstraat te Edegem
(Antwerpen)

Auteurs

Julie Hagen

Projectnummer

- 23677 (intern)
- 2018J66 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Aartselaar, oktober 2018

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 691

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	Juli 2018	Interne draft
v1	Juli 2018	Externe draft
v2	4 oktober 2018	Definitieve versie
V3	23 november 2018	Tweede indiening

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts / Anouk Van der Kelen
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	6
1 INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE).....	6
1.1 Thesaurus	6
1.2 Administratieve gegevens	6
1.3 Doel van het onderzoek.....	7
1.4 Aanleiding van het onderzoek.....	7
1.5 Afbakening studiegebied	8
2 GEMOTIVEERD ADVIES	10
2.1 Interpretatie en Datering	10
2.2 Inschatting Potentieel tot Kennisvermeerdering	10
3 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING.....	12

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (blauw) binnen het volledige perceel (rood) 8

Figuur 2: Het studiegebied weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (blauw) 9

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (blauw) binnen het volledige perceel (rood) (bron: Cadgis, 2018) 9

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE)

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Edegem, IJzertijd, Romeinse Tijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode 23677	Onroerend Erfgoed: 2018J66
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2016/00167
Naam + adres studiegebied	Edegem
- Straat + nr.:	Drie Eikenstraat 655
- Postcode :	2650
- Fusiegemeente :	Edegem
- Land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	xMin: 153053.65 yMin: 205151.59 xMax: 153172.71 yMax: 205207.78
Kadaster	
- Gemeente :	Edegem (Antwerpen)
- Afdeling :	2
- Sectie :	C
- Perceel :	11472C0090/00T002 (deel) 11472C0090/00V002 (deel) 11472C0079/00E000 (deel)
Onderzoekstermijn	Oktober - november 2018
Thesauri	Bureauonderzoek, Edegem, IJzertijd, Romeinse Tijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief, dat potentieel in het studiegebied aanwezig is, door de nakende bodemingrepen is bedreigd. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het studiegebied. Daarnaast wordt nagegaan welke de staat van bewaring is, die we kunnen verwachten voor deze potentiële, archeologische sporen en resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande bodemingreep zou zijn op deze potentiële archeologische sporen en resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit de bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; *in situ* bewaring of vrijgave van het terrein.

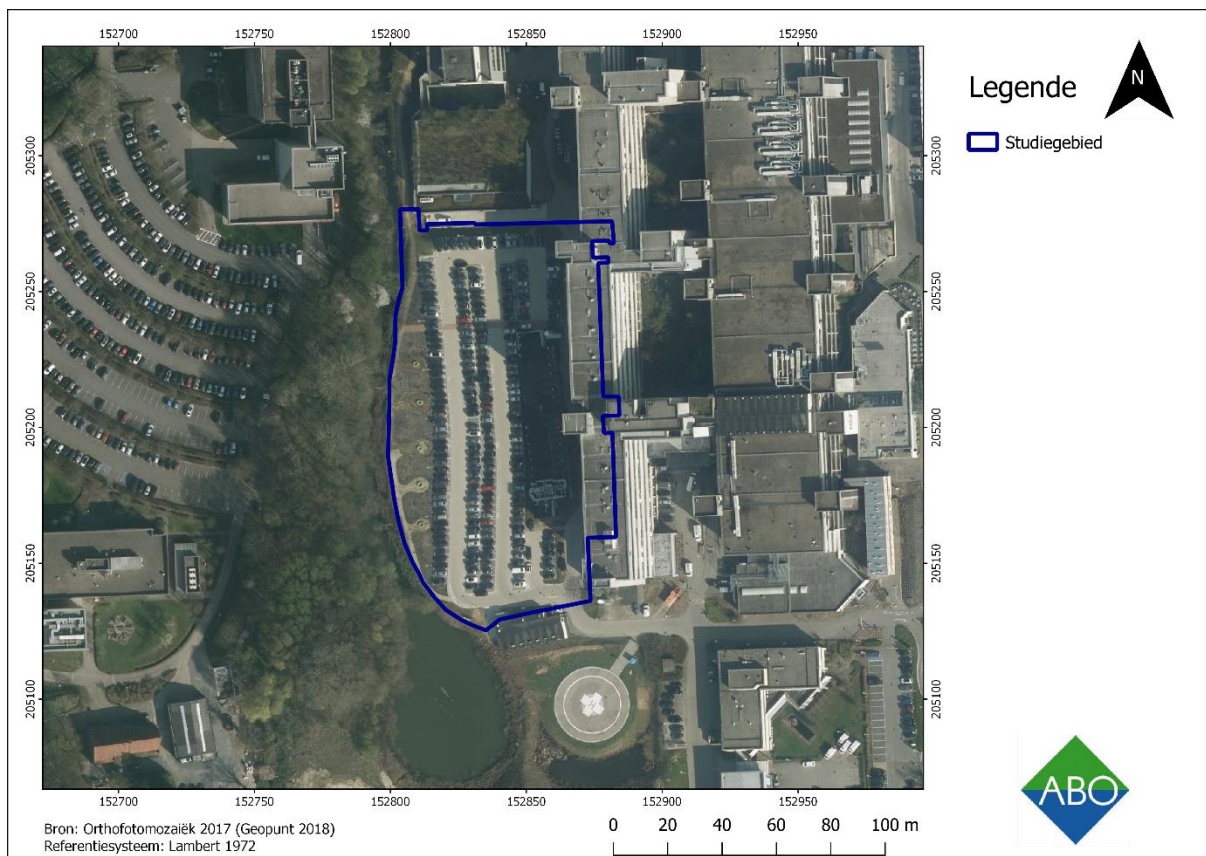
1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunning en kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de bouw van een nieuw gebouw met meerdere etages, waarbij diepgaande bodemingrepen zijn gepland.

Het studiegebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt en niet in een beschermde archeologische site. De totale perceel oppervlakte is groter dan 3.000 m² (ca. 86.104 m²) en de effectieve bodemingreep bedraagt meer dan 1.000 m² (5.092 m²). Hierdoor is een archeologisch vooronderzoek verplicht volgens art. 5.4.1. van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet van 2015. Op deze juridische basis wordt voorafgaand aan de bouwvergunning een archeologienota opgesteld.

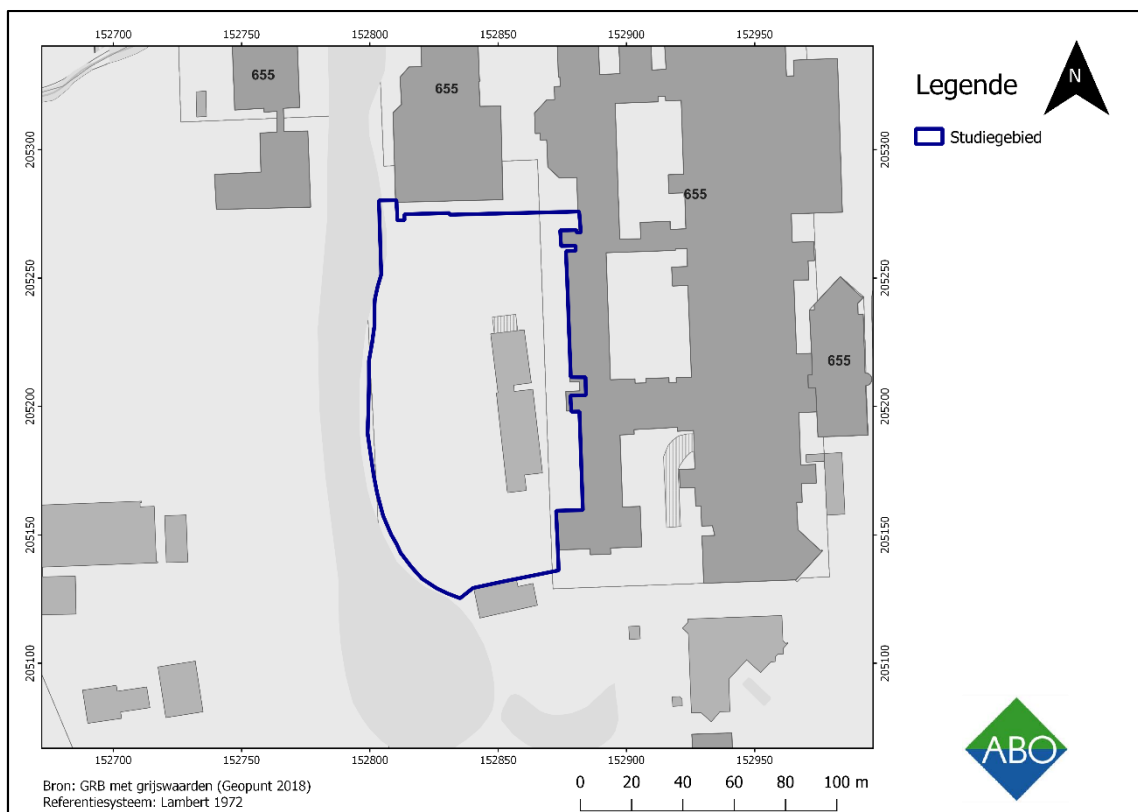
De opmaak van deze nota gebeurt conform de 'Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen' (2015) en de door het Agentschap Onroerend Erfgoed verspreide bijkomende richtlijnen in verband met het opstellen van archeologienota's.

1.5 AFBAKENING STUDIEGEBIED

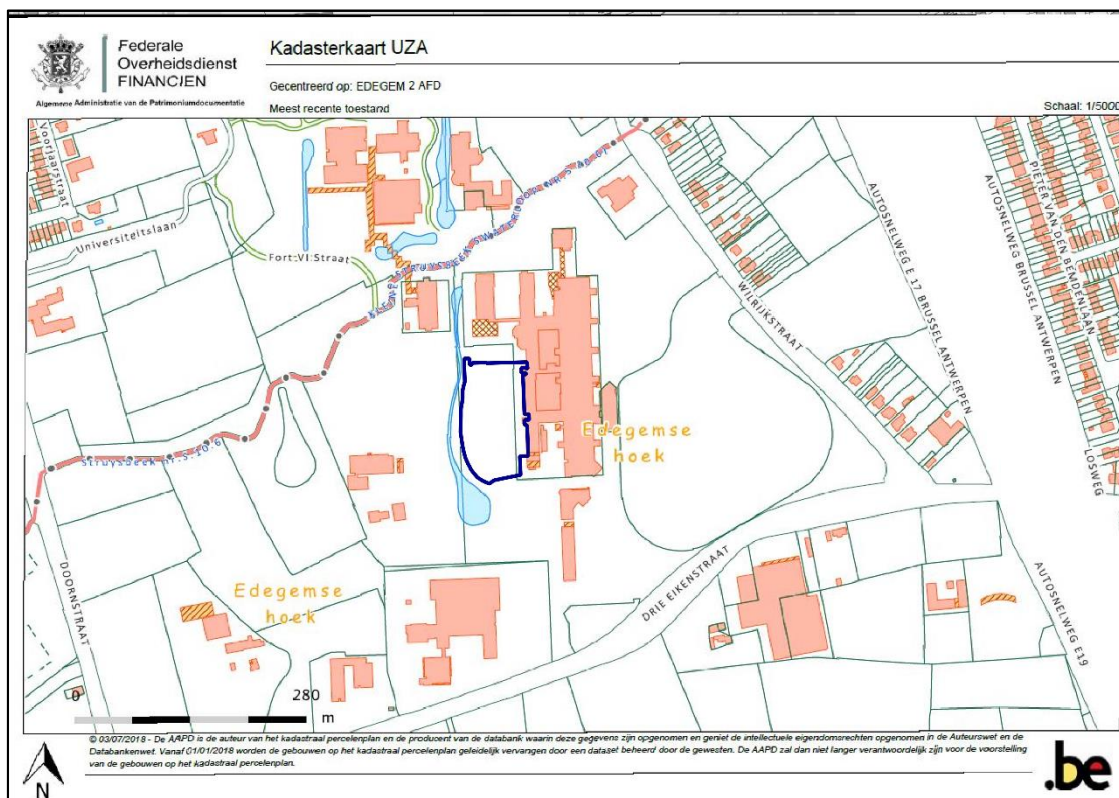

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (blauw) binnen het volledige perceel (rood)

Het studiegebied, dat voorwerp is van dit archeologische bureauonderzoek, ligt aan de Drie Eikenstraat 655 ten westen van het centrum van Edegem. Op het gewestplan ligt het studiegebied in een zone met als hoofdbestemming 'gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut' en wordt rondom begrensd door andere bedrijven, bewoning, wegen en in het zuiden door weiland. Het studiegebied is *ca.* 10.780m² groot en bevindt zich in afdeling 2 sectie C op percelen 0090/00V002, 11472C0090/00T002 en 11472C0079/00E000. In deze archeologienota worden aldus **niet** de ganze percelen 0090/00V002, 11472C0090/00T002, 11472C0079/00E000 behandeld.

Figuur 2: Het studiegebied weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (blauw)

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Cadgis, 2018)

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de potentiële archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Aangaande de oudste vondsten in de omgeving van de Drie Eikenstraat te Edegem zijn er nauwelijks resten en sporen uit het Paleolithicum. Van het Mesolithicum en het Neolithicum is er ook niets bekend. De oudste vondsten en sporen in de omgeving van het UZA kunnen gedateerd worden in de IJzertijd en situeren zich ten oosten van het studiegebied rondom de Drie Eikenstraat en de Heihoefseweg. Daarnaast zijn er ter hoogte van het Fort VI ten noordwesten van het studiegebied twee mogelijk Romeinse waterputten aangetroffen. Dit kon aangetoond worden aan de hand van een aantal Romeinse scherven die in één van de waterputten werd aangetroffen. Vanaf de Middeleeuwen tot aan de Nieuwe Tijd is een toename van hoeves en andere rurale gebouwen binnen het besproken landschap. Vrijwel alle hoeves in de omgeving van het studiegebied kunnen gesitueerd worden in de nabijheid van de Drie Eikenstraat. Een laatste belangrijk archeologische site is Fort VI in Wilrijk die behoorde tot de befaamde Brialmontversterking. Zoals alle andere Brialmontforten, werd ook dit fort tussen 1859 en 1864 opgericht. Hoewel er archeologische vondsten en sporen uit verschillende tijdsperiodes aangetroffen zijn, is de densiteit van de archeologische sites niet overweldigend groot.

2.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het inschattingspotentieel tot kennisvermeerdering is gericht op het aantreffen van archeologische sequenties, mogelijk uit meerdere periodes, onder de huidige bodemlagen van het studiegebied gelegen aan de Drie Eikenstraat te Edegem. In verband met het archeologisch potentieel, is het van belang de conservatiegraad van de mogelijke sporen, structuren en stratigrafieën nader te bekijken en te onderzoeken.

Het is echter de vraag in welke mate de mogelijk aanwezige archeologische sporen, structuren en stratigrafieën reeds verstoord zijn en zullen worden onder de huidige bodemlaag:

- Ten eerste werden over quasi het hele studiegebied funderingsklinkers aangelegd, waardoor er een deel (ca. 50 cm) van het bodemarchief verstoord is door de aanleg van deze verharding.
- Ten tweede is het vergunningsgebied opgehoogd en weer afgegraven in de tweede helft van de 20ste eeuw wat een fel verstoord bodem als resultaat geeft. Deze ophoging werd aangeduid aan de hand van de vergelijking tussen historische en huidige topografische kaarten. Boringen uitgevoerd door ABO bevestigen deze ophogingslaag die al zeker gaat tot 1,5m-MV.
- Er zullen 333 funderingspalen (totaal oppervlakte van ca. 41,8 m²) geïnstalleerd worden die een diepte zullen kennen van 17 m onder het huidige maaiveld. De grote hoeveelheden van paalmassieven (531,8m² in totaal op een diepte van 1,40m-MV) en funderingspalen kunnen het bodemarchief hierdoor verstoren. Op deze funderingspalen zal een betonvloerplaat geplaatst worden met een totaal oppervlakte van 4.610m² die op 0,46m-MV geplaatst zal worden. Hiernaast wordt ook gedeeltelijk een ondergronds verdiep aangelegd (ca. 314 m²) tot op een diepte van 5,23m-MV. Dit ondergrondse verdiep zal aansluiten bij een bijhorend gebouw dat gedeeltelijk onder het niveau van het maaiveld werd aangelegd. Verder zullen er ook drie liftkokers aangelegd worden, tezamen goed voor een oppervlakte van 81m² tot op

een diepte van 1,80m-MV. Het overgrote deel van de bodemverstoringen zullen aldus plaatsvinden in het reeds verstoorde bodemarchief.

- Op basis van cartografisch onderzoek kan bovendien gesuggereerd worden dat het gebied tot aan de 20ste eeuw onbebouwd is geweest met uitzondering van een weg en perceelsafbakening. Archeologische sporen van na de eerste kaartopname (ca. 1771) kunnen dan ook met redelijke zekerheid uitgesloten worden.

Rekening houdend met deze voorgaande argumenten kan er gesteld worden dat er beperkt archeologisch potentieel is ter hoogte van het vergunningsgebied en dat er een impact van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief zal zijn. De kans op wetenschappelijk kennisvermeerdering is echter beperkt vanwege de historiek van het studiegebied (met name afgegraven en opgehoogd worden) en het feit dat het grootste deel van de werken zal plaatsvinden in geroerde grond. Een kosten-baten analyse doet dan ook besluiten dat verder archeologische onderzoek niet aan te raden is. Er wordt dan ook gepleit voor een vrijgave van het vergunningsgebied.

3 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		23 november 2018
Toon Moeskops	Business Unit Manager		23 november 2018
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		23 november 2018